

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קיד

ערב שבת קודש
פרשת וישלח
ט"ו בכסלו התשע"ו
שנת ה'קהל

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ו בכסלו ה'תשע"ו - כ"ב בכסלו ה'תשע"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ו בכסלו	ה'ל' דעות פרק ג-ה.	ה'ל' ערכין וחרמין.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רז. מל"ת שב. מ"ע רה. מל"ת שג.
ש"ק	ט"ז בכסלו	פרק ו-ז. ה'ל' תלמוד תורה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ב.	מל"ת רנו. שא. דש. שה.
א'	י"ז בכסלו	פרק ב-ד.	פרק ג.	מ"ע יא.
ב'	י"ח בכסלו	פרק ה-ז.	פרק ד.	מ"ע רט.
ג'	י"ט בכסלו	ה'ל' עבודת כוכבים וחקותיהם.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מל"ת י. מז. ס. ו. ה. ב. ג. ד. טו. מ"ע קפו. מל"ת כג. כד.
ד'	כ' בכסלו	פרק ד-ו.	פרק ו.	מל"ת טז. יז. יח. יט. כ. כא. כו. כח. כו. כט. יד. ח. ט. ז.
ה'	כ"א בכסלו	פרק ז-ט.	פרק ז.	מל"ת יא. יב. יג. מ"ע קפה. מל"ת כה. כב. מח. נ. נא. ל. לג. לא. לב.
ו'	כ"ב בכסלו	פרק י-יב.	פרק ח.	מל"ת לה. לח. לו. לז. לד. מג. מד. מ. לט. מא. מה. קעא.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
5.03	4.36.5	11.58	11.28	8.52	6.27	5.26	5.03	4.16	ו', ט"ו בכסלו
5.02	4.36.3	11.58	11.28	8.53	6.28	5.26	5.04	4.16	ש"ק, ט"ז בכסלו
5.02	4.36.1	11.59	11.29	8.53	6.29	5.27	5.05	4.17	א', י"ז בכסלו
5.02	4.36.0	11.59	11.29	8.54	6.30	5.28	5.06	4.18	ב', י"ח בכסלו
5.02	4.35.9	12.00	11.30	8.54	6.31	5.29	5.06	4.18	ג', י"ט בכסלו
5.02	4.35.8	12.00	11.30	8.55	6.32	5.29	5.07	4.19	ד', כ' בכסלו
5.02	4.35.8	12.00	11.30	8.56	6.32	5.30	5.08	4.20	ה', כ"א בכסלו
5.02	4.35.7	12.01	11.31	8.56	6.33	5.31	5.09	4.21	ו', כ"ב בכסלו

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
4:00	5:15	4:14	5:16	4:04	5:14	4:18	5:18	4:18	5:18
3:59	5:15	4:13	5:16	4:03	5:14	4:18	5:18	4:18	5:18

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונב

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מז"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל: 0722770100, פקס: 03-9606169. ISSN 0793-7474

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

בין "ארוכה וקצרה" ל"קצרה וארוכה"

ייחודיותה של שיטת חב"ד משתקף בדף השער של התניא • מדוע אי-אפשר להסתפק בשיטת פולין, ש"צדיק באמונתו יחיה" את כל הדבקים בו? • לימוד חסידות חב"ד הוא "דרך ארוכה", אולם זוהי ה"דרך קצרה" להשלים כוונת בריאת האדם • סיום התניא בעניין השבת, כחינוך והכנה להתחלת הלימוד ב"דרך ארוכה וקצרה" • הוראות למעשה ו'מתכון' ברור לבית חסידי • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב. וביאור העניין בכללות ובקיצור:
ידוע שאצל תלמידי הבעל שם טוב והרב המגיד היו כמה שיטות, ונחלקו בכללות לשני סוגים:³
(א) השיטה של חסידות פולין - ש"צדיק באמונתו יחיה"⁴, אל תקרי יחיה אלא יחיה, היינו, שהעסק והלימוד בפנימיות התורה נעשה על-ידי צדיק הדור, ועל-ידי ההתקשרות אליו באמונת צדיקים, "באמונתו", מחיה הצדיק את המקושרים אליו, ופוטר אותם, ואצלם צריכים להיות רק העניינים הקשורים עם המעשה שבדבר, והיינו, שתלמודו של הצדיק מביא את המעשה גם אצלם.⁵
האמת היא, שעניין זה, ככל העניינים בפנימיות התורה, משתקף גם בנגלה דתורה:
רבינו הזקן מביא בהלכות תלמוד תורה⁶ וביתר ביאור באגרת הקודש⁷, מה שכתב האריז"ל⁸

א. על-פי החלוקה שחילק כ"ק מו"ח אדמו"ר את ספר התניא - הסדר הוא שבי"ט כסלו מתחילים ללמוד את ספר התניא, על מנת לסיימו בי"ט כסלו לשנה הבאה.

והסדר בזה - כפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שבשיעור הראשון יהיו נכללים גם השורות הראשונות של "דף השער", עד "בדרך ארוכה וקצרה בעזה"י", כיון שגם זה לשונו של רבינו הזקן¹.

והנה, סגנון ספר התניא אינו כסגנון בכמה ספרים בימים ההם שמורכב ממליצות כו', אלא סגנון פשוט ביותר, ומובן לכל - לכל הפחות בפירושו הפשוט. ומזה מובן, שמה שכתוב ב"דף השער" "לבאר היטב איך הוא קרוב מאד בדרך ארוכה וקצרה"², אינו עניין של מליצה, אלא בעניין זה מתבטא תוכנו של הספר - שיטת חסידות חב"ד.

(3) ראה גם תו"מ חכ"א ע' 193. וש"נ.

(4) חבוקק ב, ד. וראה מכות כד, א. תניא פל"ג.

(5) ראה לקו"ד ח"א קמא, ב. ועוד.

(6) פ"א ה"ד.

(7) רסכ"ט.

(8) ס' הגלגולים פ"ד. ש' הגלגולים הקדמה יא, טז.

(1) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשט"ז סכ"ג (תו"מ חט"ו ע' 276). וש"נ.

(2) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשי"ד סכ"ג ואילך (תו"מ ח"י ע' 247 ואילך). תשט"ז שם. לקו"ש חל"ד ע' 172 ואילך.

לאחורי, אמרתי לו, בני, הלא אמרת לי קצרה, אמר לי, ולא אמרתי לך ארוכה".

כלומר: הדרך ה"קצרה וארוכה" - היא אמנם "קצרה" בשטח המקום, אבל היא "ארוכה" בגלל שישנם באמצע דברים המונעים ומעכבים הכניסה לעיר; ואילו הדרך ה"ארוכה וקצרה" - היא אמנם "ארוכה" בשטח המקום, ובמילא דורשת אריכות זמן יותר, אבל היא "קצרה" בגלל שבה ילך לבטח דרכו.

ובנוגע לענייננו - השיטה הא' היא "דרך קצרה וארוכה":

כיון שלימוד פנימיות התורה הוא לימוד שצריך "לתפוס" ("פֶּאֶרְכָּאֵפֶן") פנימיות נפשו, ובמילא הרי זה לימוד הדורש יגיעה והשתדלות ביותר,

- וכמבואר בקונטרס לימוד החסידות¹¹ ש"בתורה הנגלית . . . הנה מציאות גוף ההלכה . . . אשר אודותה יתווכחו ויתפלגלו בסוגיא היא, ידוע ומושג לכל בעצם גוף מציאותו, אבל . . . בתורת החסידות הרי גוף מהות מציאותם (של העניינים הנלמדים) רחוק מתפיסת השכל", ולא עוד אלא ש"גם ביאורי הסבר המשלים והדוגמאות הם גם כן רוחניים", כמו עניינים הקשורים עם מהלך הנפש ופנימיות הנפש וכיוצא בזה, שהבנה והשגה בעניינים אלו קשה יותר מאשר ההבנה וההשגה בענייני חיים הגשמיים של חיי הגוף -

הרי הדרך שפוטרת אותו מלימוד זה - כיון שנעשה על-ידי הנשמה כללית, שיש לה כוחות נעלים וסייעתא דשמיא בתוספת כוח וביתר שאת וביתר עוז, והיא מחיה אותו על-ידי אמונתו - היא לכאורה "דרך קצרה".

אבל, לאחרי כן מתברר שהקיצור הוא רק בנוגע לשטח המקום, אבל בנוגע לכניסה לעיר הרי זו "דרך ארוכה" - כי:

ההתקשרות עם הצדיק באמונת צדיקים היא בנוגע לנפש האלוקית, והרי תכלית הכוונה היא - שלא זו בלבד שנפש האלוקית תתעלה, "אני את נפשי הצלתי", אלא לברר ולהעלות גם את הניצוצות של הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם; וכאשר אינו עובד עבודתו על-ידי נפש האלקית עם כל כחותיה הגלויים (לא רק בכוח האמונה),

ש"כל אדם מישראל צריך לבוא בגלגולים רבים עד שיקיים כל תרי"ג מצוות התורה", כולל גם המצוות השייכות לכהן ולוי, "לבד מצוות התלויות במלך שהוא מוציא את כולם כי הוא כללות כולם" (להיותו נשמה כללית של כל העם), שלכן אינו צריך לבוא בגלגול נוסף ולהיות בעצמו מלך, כיון שהמלך מוציא את כל העם, וחשיב כאילו כל אחד ואחד מהעם קיים מצוות אלו¹².

ומזה מובן גם בנוגע ללימוד פנימיות התורה - שיש מקום לשיטה שהנשמה הכללית על-ידי לימודה מוציאה ידי חובה את כל הנשמות הפרטיות הקשורות עמה באמונתם, על-ידי אמונת צדיקים.

(ב) שיטת חסידות חב"ד - שלא קיבלה סדר הנ"ל, כי אם, שכל אחד צריך לעסוק בעצמו בלימוד פנימיות התורה, וקבעה זאת בתור עניין עיקרי.

וכידוע הסיפור¹³ שכאשר הרה"צ ר' שלמה מקרלין ביקש רשות לנסוע ולבקר במקומות שהיו שייכים לרבינו הזקן, הנה בכללות הסכים רבינו הזקן לכך, אבל אחד התנאים שהתנה עמו, שמקומות אלו צריכים להמשיך בלימודם בפנימיות התורה, ולא ש"באמונתו יתְּיָה", שעל-ידי אמונת צדיקים יוציא הצדיק ידי חובת לימוד פנימיות התורה.

וכשם שאצל רבינו הזקן היה תנאי זה עניין עיקרי, כמו כן אצל הר"ש מקרלין היה עניין עיקרי הסדר של "באמונתו יתְּיָה", והיינו, שאין זה עניין נוסף בחילוקי השיטות, אלא עניין עיקרי אצל כל שיטה.

ג. והחילוק בין ב' השיטות הוא - שהשיטה הא' היא "דרך קצרה וארוכה", והשיטה הב' היא "דרך ארוכה וקצרה":

איתא בגמרא¹⁴: "אמר ר' יהושע בן חנניה . . . פעם אחת הייתי מהלך בדרך וראיתי תינוק יושב על פרשת דרכים, ואמרתי לו באיזה דרך נלך לעיר, אמר לי, זו קצרה וארוכה וזו ארוכה וקצרה, והלכתי בקצרה וארוכה, כיון שהגעתי לעיר מצאתי שמקיפין אותה גנות ופרדסים, חזרתי

11 פ"א ואילך (ע' 19 ואילך), ולאח"כ באג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' שגג ואילך.

12 ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 192 הערה 55 ובשוה"ג שם. וש"נ. 13 עירובין נג, ב. וראה איכ"ר פ"א, יט.

שהשכלה היא השכלה הראויה לשמה - כאשר הדבר בא לידי ניסיון, ל"בכך", ואז ממלא את שליחותו של הקב"ה, כפי שנמסרה עלידי עבדיו הנביאים, שהם הנשיאים שבכל דור ודור, עד לנשיא שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר, וכאשר רואים שמקיים את השליחות במעשה בפועל ממש, הרי לא זו בלבד שכח המעשה הוא בשלימות, אלא על דרך המדובר לעיל¹⁵ בנוגע

ובאופן שיחודר גם בנפשו הבהמית וכל כוחותיה, לא רק כוח המעשה אלא גם כוח השכל - הרי כאשר צריך להיכנס ל"עיר" עם כל הברורים והניצוצות, מתברר שאינו יכול להיכנס לעיר, כיון שחלק זה בנפשו אינו מבורר, חלק זה בנפשו אינו מזוכך, וחלק זה בנפשו ישן... ואינו יודע כלל מה קורה אתו כיון שמעולם לא התעסק עמו, ובמילא, הרי זו "דרך ארוכה", כיון שצריך לבוא בגלגול

צריך להיות לימוד המביא לידי מעשה: לא רק ללמוד מאמרים שכליים בלבד, ללא "בכך", כך שכאשר בא לידי פועל אזי ברח החסיד... ואין עם מי לדבר...

למעלת הצדקה שזהו כמשל הגבהת הבניין מתחתיתו שעלידי זה מעלים את כל הבניין¹⁶, עד לחב"ד בנפש, ועל אחת כמה וכמה כוח האמונה - אבל אף-על-פי-כן, צריך לידע שהכוונה בכך שאומרים לו לילך ב"דרך ארוכה" היא, לא כדי לייגע אותו, אלא בגלל שזוהי "דרך קצרה" ביחס למילוי שליחותו.

ד. ועל זה נאמר ב"דף השער" של ספר התניא - שלומדים בשיעור היומי - "מיוסד על פסוק¹⁷ כי קרוב אליך הדבר מאוד... בדרך ארוכה וקצרה בעזה"¹⁸:

אין לחשוב שכיון שתובעים שלימוד פנימיות התורה יהיה באופן המובן בשכל של הגוף ונפש הבהמית, הרי זה דבר בלתי אפשרי, כי אם ליחידי סגולה בלבד, אלא צריכים לדעת שעניין זה "מיוסד על פסוק כי קרוב אליך הדבר מאוד", וכיון ש"התורה היא נצחית" (כמובא בתניא¹⁸), הרי זה נאמר על כל הדורות ועל כל המקומות ולכל אחד מישראל בפרט.

כמה פעמים כדי לברר ולזכך עוד כוח וחלק בנפשו הבהמית, ולהעלות עוד ניצוץ מחלקו בעולם. ואילו שיטת חב"ד היא אמנם "דרך ארוכה", שהרי כל אחד צריך בעצמו להתייגע וללמוד (לא רק נגלה דתורה, אלא גם) פנימיות התורה, והלימוד צריך להיות באופן שיהיה מובן לא רק לנפש האלוקית, אלא להסביר זאת במשלים והסברים שהיו מובנים גם לשכל האנושי, וכמו כן צריך להיות לימוד המביא לידי מעשה: לא רק ללמוד מאמרים שכליים בלבד, ללא "בכך", כך, שכאשר בא לידי פועל אזי ברח החסיד ("חסיד אוטשאָק"¹²)... ואין עם מי לדבר; בשעת התפלה עמד בתנועה של דביקות, אבל כאשר רוצים לשלוח אותו בשליחות, אזי מתחמק בתחבולות וערמומיות וטוען שאין עם מי לדבר, מאחר שאינו בעל-הבית על עצמו, אלא הוא תחת הבעלות של היצר, נפש הבהמית והגוף וחלקו בעולם - אלא הכוונה היא שהלימוד יהיה באופן של "בכך" בפועל, היינו, שמעניין ההשכלה יומשך בעבודה, וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בכמה שיחות¹³ ש"אין חכם כבעל הניסיון"¹⁴, כלומר, מתי יודעים

שער ב'. וראה גם תו"מ שם ע' 270. וש"נ.
15 במאמר פ"ח (לעיל ע' 248 ואילך).
16 ראה תו"א בראשית ד, א. ובכ"מ.
17 נצבים ל, יד.
18 רפי"ז.

12 ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ צ"ד ע' תקמב.
13 שיחת י"ט כסלו (ליל ב') תרצ"א בסופה (סה"ש תרצ"א ס"ע 190 ואילך). וראה גם תו"מ חכ"ב ע' 160. וש"נ.
14 עקידה פ' נח (שער יד ד"ה [הקדמה] השלישית). מעבר יבוק

דתורה נאמר²³ "קטן משיודע לדבר אביו מלמדו תורה", ללא הכנות; מה שאין כן בפנימיות התורה – אף-על-פי שאצל חסידים מתחילים גם לפני בר-מצוה, הרי זה משך זמן רב לאחרי "משיודע לדבר"²⁴.

ובהתאם לכך, הסדר הוא, שקודם שמתחילים ללמוד פנימיות התורה באופן של "קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה", צריך להיות הקדמת עניין השבת, שענינו בעבודה שמעתיק את עצמו מעובדין דחול, כל אחד לפי מעמדו ומצבו, ולאחרי כן מתחיל ללמוד פנימיות התורה באופן של "קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה".

ואז ישנו בשלימות את עניין "ה' עוז לעמו יתן" – "אין עוז אלא תורה"²⁵, שעלידה נמשכת ברכתו של הקב"ה בכל עניני העולם, כמאמר "אסתכל באורייתא וברא עלמא"²⁶, ומזה באים אחר כך לעניין "קורין את שמע בערבין", שהוא עניין עבודת התפלה (כנ"ל ..).

1. אמנם, כשם שבכל ענין יש צורך בהתחלה מקודם לכן,

ועל דרך המבואר בתורה אור²⁷ בנוגע למצות מילה שהיתה הקדמה לכללות עניין מתן תורה, והיינו, לפי שמתן תורה ענינו חיבור גשמיות ורוחניות²⁸, ופריצת הדרך ("דער דורכברעכן") לפעול שגשמיות ורוחניות יהיו דבר אחד היתה עלידי מצות מילה, שעניינה הוא להיות "בריתי בבשרכם לברית עולם"²⁹ -

הרי אף-על-פי שלימוד פנימיות התורה דורש ענין של הכנה לפני זה, שלכן לומדים תחילה נגלה דתורה במשך כמה שנים ורק אחר כך מתחילים ללמוד פנימיות התורה, מכל מקום, פריצת העניין ("דער דורכברעכן") צריכה להיות עוד מקודם לכן.

וממשיך לבאר, שאין לקוות שכאשר יפתח את ספר התניא, הנה כעבור חמש דקות יהיה כבר צדיק גמור וחסיד גמור, והוא כבר מאוחד עם הרבי, "פאני בראט" (ידיד מקורב)... ויכול כבר לילך לישון; אלא אומרים לו: עליך לדעת שזוהי "דרך ארוכה", אבל באמת הרי זו "דרך קצרה" למילוי שליחותו, כיון שבדרך זו יש לו את ה"בעזה"י, "ש"הקב"ה עוזרו"¹⁹ שיהיה אדם השלם לא רק במעשה ובמדות חג"ת, אלא גם בחב"ד שבנפש, עלידי נגלה דתורה ונסתר דתורה, כך שאמיתית ההתאחדות עם הקב"ה היא "בדרך ארוכה וקצרה".

ואז נעשה בשלימות כללות עניין ה"לעשותו" – "היום לעשותם"²⁰, ומזה באים "לקבל שכרם"²¹, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

ה. קודם שמתחילים ב"ט כסלו ללמוד ספר התניא עוד הפעם מתחילתו – מסיימים את לימוד ספר התניא בעניין השבת.

ויש לבאר את הקשר והשייכות של התחלת וסיום ספר התניא,

- על דרך המדובר לעיל (..) בנוגע לסיום והתחלת הש"ס, שכדי לבוא לעניין "כלי מחזיק ברכה לישראל" שהוא עניין "השלום", הרי זה על-ידי זה ש"קורין את שמע בערבין" -

שכדי לבוא לעניין "קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה" בנוגע לעניינים שבפנימיות התורה – הרי זה עלידי הקדמת עניין השבת:

בעניין²² החינוך יש חילוק בין לימוד גליא דתורה ללימוד פנימיות התורה (חלק הנסתר דתורה, שנתבאר בקבלה וחסידות): אודות גליא

23 סוכה מב, א. הל' ת"ת לאדה"ז בתחלתו.

24 ראה גם מכתב י"ב אד"ש שנה זו (אג"ק ח"ח ע' רסה).

25 שהש"ר פ"א, ד. פ"ב, ג. ועוד.

26 זח"ב קסא, רע"ב.

27 לך לך יא, ד.

28 ראה שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.

29 לך לך יז, יג.

19 ראה סוכה נב, רע"ב. וש"נ.

20 ס"פ ואתחנן.

21 עירובין כב, א. הובא בפרש"י עה"פ.

22 תוכן השיחה הבאה (עד סוסי"א) – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר

(באידית), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 476 ואילך. במהדורא זו

היתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכן שולבו כמה פרטים מהנחה

בלתי מוגה (ע"פ סרט-הקלטה).

לא כל כך בבעל כמו באשה, "עקרת הבית"; בה תלוי שהבית יהיה בית חסידי, ושהילד ירגיש זאת.

ח. עניין החסידות צריך להיות נרגש בבית בכל שלשת הקוין, תורה, עבודה וגמילות חסדים: בתורה: צריך להיות נרגש החיות והלהט

וכידוע סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר, שכאשר למדו עמו אל"ף-בי"ת - שזהו עוד קודם התחלת לימוד התורה (כמו שכתב רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה³⁰ ש"קודם לכן . . מלמדו אותיות התורה כדי שירגיל עצמו לקרות בתורה") - למדו עמו מתוך "דף השער" של ספר התניא, "תורה שבכתב"

צריכים לידע בבית שהבעל בא מאוחר בגלל שהוא מתפלל תפילה בציבור – לפי הפירוש החסידי ב'ציבור', דהיינו לצבור ולאסוף את כל הכוחות של הנשמה

("ברען") בתורה שהיא תורת ה', חכמתו יתברך. בלימוד צריך להיות נרגש התלהבות ויראה כמו במתן-תורה (כמאמר רז"ל³³ "מה להלן וכו"). וזאת - לא רק בעת אמירת פלפול עמוק, אלא גם בלימוד פסוק פשוט עם רש"י, או אפילו ללא רש"י, ואפילו בלימוד אל"ף-בי"ת. כאשר לומדים עם ילד אל"ף-בי"ת, צריך להיות ניכר שזהו חכמתו של הקב"ה.

בגמילות חסדים: ילד צריך להרגיש ("אָנהערן") שבביתו נותנים ריבוי צדקה ("דאָס איז אַ שטוב פון וועלכן עס גיסט זיך צדקה"³⁴), לא רק מעשר, לא רק חומש, אלא ללא הגבלות³⁵. כשיודעים שפלוגי הוא במצב של מיצר מצד איזו סיבה שתהיה, לא ממתנינים עד שהלה יבוא לבקש, אלא מקדימים ונותנים לו ללא הגבלות.

בעבודה: כאשר הבעל נשאר בבית-הכנסת להתפלל אחרי המניין, הרי אף-על-פי שהמניין סיים את התפלה לפני שעות אחדות, צריכים לידע בבית שהוא בא מאוחר בגלל שהוא מתפלל תפלה בציבור - לפי הפירוש החסידי ב'ציבור', דהיינו לצבור ולאסוף את כל הכוחות של הנשמה וכל הבירורים.

של תורת החסידות³¹, והיינו כדי לפעול ענין של פריצה ("דורכברעכן די וואַנט") והתחלה בלימוד של תורת החסידות, ולאחרי כן באה הכניסה לעולם התורה בסדר מסודר מן הקל אל הכבד, מן המאוחר אל המוקדם - נגלה דתורה ואחר כך פנימיות התורה.

ז. וענין זה מהוה הוראה לכל אחד ואחד:

אף-על-פי שלימוד החסידות דורש הכנה בנפש, הכנה במעשה, וכמה וכמה עניינים בתור הקדמה - הרי זה רק בנוגע ללימוד החסידות באופן מסודר, על מנת להבין ולהשיג, לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים;

אבל בתור התחלה, אל"ף-בי"ת - הנה כדי שיוכל לקלוט את הלימוד וההבנה של חסידות, צריכים תחילה להחזיר זאת בכללות על כל פנים, והיינו, שאת החיות, הלבביות והחום של חסידות, צריכים להתחיל לנטוע בילד עוד בהיותו בן שמונת ימים - שאז היא "תחלת כניסת נפש זו הקדושה"³² (נפש האלקית), ואפילו לפני כן - בהיותו תינוק בן יומו.

בבית חסידי צריך כל ילד להרגיש את החום והחיות החסידיים שבהם הוא גדל, וענין זה תלוי

(33) ברכות כב, א. וש"נ.

(34) מהנחה בלתי מוגה.

(35) וכמשנת"ל במאמר (פ"ז לעיל ע' 247 ואילך), שזהו

אמיתית ענין הצדקה (מהנחה בלתי מוגה).

(30) שבערעה 23.

(31) ראה ספר קיצורים והערות לתניא ע' קיח. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' רסא.

(32) שו"ע אדה"ז אר"ח סוס"ד (במהדורא בתרא).

יא. וכאשר כל עניינים אלו נרגשים בבית, וגם אצל הילד – אזי נעשית ההתקשרות של פנימיות נשמתו עם הפנימיות של הקב"ה.

וזהו התחלת האל"ף-בי"ת שלומדים ב"דף השער" של ספר התניא, וזוהי גם ההקדמה ללימוד וההכרה ("דערהערן") של תורת החסידות.

יב. וזהו גם תוכן הקדמת עניין השבת (בסיום התניא) לעניין "דרך ארוכה וקצרה" (ב"דף השער" של ספר התניא):

בבית חסידי צריכה להיות הגישה והעמדה ("דער שטעל") באופן של שבת – העתקה מעובדין דחול.

ועלידי זה נעשה העניין של "קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו... בדרך ארוכה וקצרה בעזה" – לא רק אצל בעל-הבית, אלא גם אצל עקרת-הבית, ואחר כך גם אצל בני-הבית, עד לתינוק בן יומו שיונק חלב אמו, באופן שיהיה חקוק בזיכרונו, במוחו ובלבבו, במשך כל ימי חייו עד יומו האחרון עלי אדמות, ש"אעיקריה קא"י" – שהוא קשור עלידי פנימיות התורה עם הפנימיות דהקב"ה,

ובכוח זה הולך לבטח דרכו בעולם הזה במשך כל שבועים שנותיו, "ואם בגבורות שמונים שנה"⁴⁰, "והיו ימיו מאה ועשרים שנה"⁴¹ – באופן של מרחב העצמי (שהרי פנימיות התורה היא באופן ש"לית תמן לא קושיא כו' ולא מחלוקת כו"⁴²), ובאופן ש"ה' בדד ינחנו ואין עמו א"ל נכר"⁴³, ללא עניינים המבלבלים, כיון שיש רק הוא והקב"ה.

ועד שמגיעים לתכלית – שעלידי "יפוצו מעינותיך חוצה" קא אתי מר, מלכא משיחא"⁴⁴, במהרה בימינו ממש.

(שיחה מהתועודות י"ט כסלו ה'תשי"ט; תורת מנחם כרך כד עמ' 269-278 – בלתי מוגה)

ט. פירוש הנ"ל בתפלה בציבור, הזכיר כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁶ בסיפור שסיפר בשם אביו, כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, אודות חמיו כ"ק הרה"צ וכו' הרי"צ נ"ע.

הרה"צ הרי"צ נ"ע היה חתנו של כ"ק הרה"צ וכו' ר' יעקב ישראל מטשערקאס. כאשר שאל ר' יעקב ישראל אצל הרי"צ נ"ע כיצד נוהג בתפלה³⁷, השיב, שמשתדל להתפלל בציבור. ור' יעקב ישראל היה מרוצה ממענה זה.

פעם שלח ר' יעקב ישראל לקרוא את הרי"צ, ומצאו השליח עומד עדיין בתפלה. התפלא ר' יעקב ישראל על כך, שהרי המניין סיים כבר את התפלה. אחרי משך זמן שלח את המשרת עוד הפעם, והרי"צ עדיין התפלל. וכך היה מספר פעמים ונמשך זמן ארוך ביותר. כשסיים הרי"צ תפלתו שאל אותו ר' יעקב ישראל: הרי אמרת לי שהנך משתדל להתפלל בציבור? והשיב הרי"צ, ששמע מאביו, כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע, בשם רבינו הזקן, שעניין תפלה בציבור הוא – "לצבור", ללקט ולאסוף את כל כוחות הנפש וכל הניצוצות, וענין זה לוקח לו ריבוי זמן.

י. בתפלה צריך להעלות להקב"ה את כל הדעות, כל ההרגשים וכל המעשים שבמשך היום. וזהו ענין תפלה בציבור.

ולכן אין פלא על כך שבאים מאוחר יותר, שהרי הוא צריך לאסוף את כל ענייניו, הבית והמסחר, ויחד עמהם – להתפלל³⁸ כדי לקשר אותם להקב"ה.

אם הוא גביר – יש לו הרבה מה לאסוף; ואם הוא קבצן רח"ל – יש לו הרבה חובות, וכדי לאסוף את הניצוצות של הזולת, דרוש זמן רב יותר.

36 ראה "התמים" ח"ב ס"ע מה ואילך. וראה גם שיחת י"ט כסלו תשי"ג ס"א (תו"מ ח"ז ריש ע' 215).

37 כי, אצל חסידי חב"ד הי' ענין האריכות בתפלה, ואצל חסידי וואלין לא נהגו להאריך בתפלה.

38 תפלה אמיתית פירושה – לא רק שהנשמה מתפללת, אלא שגם הגוף מתפלל, ולא רק הגוף שבו קשורה הנשמה, אלא באופן שע"ז מברר ומזכך ומאיר את כל ענייניו (מהנחה בלתי מוגה).

39 ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ריש ע' תקי (נעתק ב"היום יום" א סיון).

40 תהלים צ, יו"ד.

41 בראשית ו, ג.

42 זח"ג קכד, ב (ברע"מ). וראה תניא אגה"ק סכ"ו. ובכ"מ.

43 האזינו לב, יב.

44 אגה"ק דהבעש"ט (כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ).

ש'הילדים הרכים' יהיו מוכנים לגאולה

למה נשיא הדור נשאר בגלות

..כאשר עשו אמר ליעקב "נסעה ונלכה ואלכה לנגדך" – השיב לו יעקב ש"הילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי ודפקום גו' ומתו כל הצאן", ולכן, "אני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה וגו' עד אשר אבוא אל אדוני שעירה", "בימי המשיח, שנאמר ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו". כלומר: מצד שלימות עבודתו של יעקב כשלעצמו – היה יכול כבר אז להיות המעמד ומצב של ביאת המשיח ("ועלו מושיעים גו' לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה"); אלא, שה"ילדים" – טוען יעקב – אינם מוכנים עדיין לקבל את אורו של משיח, שכן, להיותם "רכים", ולהיותם בבחינת "צאן ובקר", היינו, שנשמותיהם מבחינת "זרע בהמה" שאין להם דעת (הכרה והרגשה) באלקות, הרי, אם ימהרו אותם ("ודפקום"), אזי "ומתו כל הצאן" – שתהיה אצלם כלות הנפש לאלקות (כיון שאינם יכולים לקבל ב"כלים"), או שתהיה אצלם מיתה כפשוטה מצד שבירת הכלים (כיון שאינם מוכנים עדיין לקבל את אור המשיח). ובגלל זה נשאר הצדיק בגלות למשך כמה שנים – כדי שיוכל לקחת עמו את צאן מרעיתו ולהביאם לימות המשיח.

ועל דרך זה בנוגע לכל מנהיג ונשיא ישראל בדורו:

נשיא ישראל, מבלי הבט על מעמדו ומצבו מצד עצמו, מניח הוא... את הכול על הצד, ומביט על צאן מרעיתו, וכאשר צאן מרעיתו נשאר בגלות, נשאר גם הוא ("בלייבט ער ליגן")... בגלות, כדי... שיוכל להמשיך ולשמר... "צינור" ו"ממוצע המחבר" שעלידו יוכל יהודי... לקשר את עצם הנשמה... עם עצמות ומהות א"ס ב"ה.

וזהו גם הביאור על זה שמנוחתם כבוד של נשיאי חב"ד במקומות שונים בחוץ לארץ – נוסף לכך שממתינים להיכנס לארץ בגאולה העתידה יחד עם צאן מרעיתם ("דער גוף זאל מיטגיין מיט אָט דעם גוף") – כדי לעזור ולסייע בכל המצטרך לצאן מרעיתם.

(משיחת יו"ד שבט ה'תשי"ד. תורת מנחם כרך יא עמ' 30-28)

נשלמה כל העבודה

לאחרי "מעשינו ועבודתנו" של כל בני ישראל במשך כל הדורות, כולל ובמיוחד לאחרי גילוי תורת החסידות בי"ט כסלו, שאז התחיל עיקר עניין "יפוצו מעינותיך חוצה", ומוסיף והולך עלידי רבותינו נשיאינו מדור לדור, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שעלידו הופצו המעיינות חוצה בכל קצוי תבל – כבר נגמרו ונשלמו כל העניינים גם מצד (וב)העולם, כפי שהודיע והכריז שכבר נשלמו כל עניני העבודה, גם "צחצוח הכפתורים", והכול מוכן לביאת המשיח. ומזה מובן שהמשך העבודה שלאחרי זה (כל זמן שמשיח צדקנו מתעכב מאיזו סיבה) בלתי ידועה ומובנת כלל)) אינו "עבודת הבירורים" (שהרי כבר נסתיימה ונשלמה עבודת הבירורים), אלא, עבודה מיוחדת להביא ההתגלות בפועל בעולם.

(מהתוועדות שבתקדוש פרשת וישלח ה'תשנ"ב – מוגה. התוועדות תשנ"ב, כרך א, עמ' 365)

לימוד כל ה'ליקוטי תורה'

כתשע־עשרה פעמים במהלך התוועדויות תשכ"ה־ו, ביקש הרבי שאלו שסיימו את לימוד ה'ליקוטי תורה' השבועי יאמרו 'לחיים' • התלבטויותיו של הרבי טרם הוצאתה לאור של המהדורה המיוחדת, אותן חשף באיגרת למר שז"ר • רשימה חלקית של המנדבים שנטלו חלק במימון עלות ההדפסה, ונוסח ההקדשה שקיבלו • ובמה צריך להיות ה'שטורעם' בשנת העיבור? • רשימה שנייה

החלטה ללמוד ולסיים

שבטת פרשת צו (תורת מנחם כרך מב עמ' 105)
מדבר הרבי על הזמן המתאים ללימוד דרושי פסח שבפרשת צו – בליקוטי תורה, מתי הוא? ואמר:
דכיון שהצמח צדק קבע אותם בפרשת צו, מוכח, שהם שייכים לפרשת צו.
וכרגיל, הנה אלו שסיימו ה'ליקוטי תורה' וכן אלו שסיימו עד הבדלה – יאמרו "לחיים" כולם ביחד, ותהיה זו גם נתינת כוח להמשיך ולסיים הלקו"ת בכל שבוע.

ובש"פ שמיני (שם עמ' 127) אמר הרבי:

דרושי ה'ליקוטי תורה' דפרשת שמיני הם מעט בכמות, ובוודאי ישנם הרבה שסיימו הלימוד, ולכן יאמרו עתה לחיים, וינגנו ניגון שמח, מתוך החלטה ללמוד ולסיים ה'ליקוטי תורה' דפרשת השבוע גם בשבתות הבאים.

כך גם בש"פ תזריע (שם עמ' 140) ש"פ בהר (שם עמ' 313) "ומסתמא ישנם כאלו שהתעוררות זו תסייע להם בלימוד ה'ליקוטי תורה'..."

בש"פ בחוקותי (שם עמ' 323) הורה הרבי

לכמה וכמה מהמסובים שיאמרו לחיים על כוס גדולה – אחרי שהורה למסיימי הליקוטי־תורה לומר לחיים, והפעם הוסיף:

וכיון שזהו גם סיום כל ספר ויקרא – יהיה זה מתוך החלטה ללמוד ולסיים שאר הספרים שב'ליקוטי תורה' (על דרך נוסח ה'הדרן'), והלימוד יהיה לא באופן של "חוקה חקקתי גזירה גזרתי" – אלא (כסיום הליקוטי־תורה) – "בלב שלם ובנפש חפיצה".

בכל הפעמים הנזכרים כאן להלן הורה הרבי לומר לחיים:

בש"פ במדבר (שם עמ' 336) בש"פ בשלח (כרך מד עמ' 33) קורח (שם עמ' 45) בלק (שם עמ' 115) ש"פ מטות־מסעי (שם עמ' 144) ש"פ ואתחנן (שם עמ' 183) ש"פ עקב (שם עמ' 251) "וכרגיל".... ש"פ ראה (שם עמ' 265).

זכות ההשתתפות בהדפסה

בהזדמנות מסויימת (המלך במסיבו כרך א

שליט"א
ללמוד בכל שבוע המאמרים השייכים לשבוע זה וגם חלק משיר השירים בכדי לסיים כל הלקו"ת עד שמת"ת הבעל"ט, הוכרחנו להוזיל המחיר של הספר בפחות הרבה מהאפשר בדרך הרגיל, "ובכדי למלא החיסרון הגדול לקבל מנדבים שישתתפו בהוצאות הכרוכות בזה.

"בכדי לאפשר כל הנ"ל גם לתושבי ארה"ק ת"ו בדעתנו כעת להדפיס תיכף עור מהדורא מהספר לקו"ת במספר אלף טופסים בארה"ק ת"ו.

"בשים לב לגודל הזכות להשתתף בהדפסת הספר הקדוש הזה הוחלט לתת האפשרות להשתתף בהוצאה זו לעשרה יחידים ומוסדות שיש להם טעם מיוחד לזכות קדימה לזכות זו, ואחד מהם הוא

המוסד ישיבת תומכי תמימים בלוד. "אמנם אין לוחצים עליכם והבחירה הכי חופשית להחליט בזה כרצונכם. אבל אם מסכימים אתם לזה תצטרכו להשתתף בזה בסך - 2000 ל"י ועי"ז תוכלו להדפיס במאה טופסים את הקדשתכם בנוסח שתמצאו בה ועשרה ספרים מהם תקבלו חינם.

"מתוך מהירות הענין נבקשכם להודיע לנו את תשובתכם במברק "בברכת כט"ס".

בנושא זה נתקבלו הוראות נוספות, שם ימי תמימים' עמ' 295-296, 323 (ותשובת ר"א וולף - שם עמ' 325).

הוספות לתועלת הלומד

לקריאת הצעת הרבי קדמה הדפסת מהדורה חדשה של ה'לקוטי תורה' - "בהוספות ומראי מקומות במהדורא נפלאה מאוד" (לשון הרב חזקוני - ימי תמימים כרך ג' עמ' 280).

אומנם היה רצונו של הרבי שההדפסה תסתיים זמן רב לפני כן, אך לפועל בגלל סיבות שונות - כפי שגילה הרבי - הסתיימה ההדפסה בערב יום שבת קודש פרשת ויקהל (תורת מנחם כרך מב עמ' 306).

עמ' קא, תו"מ חמ"ה עמ' 61) גילה הרבי כי עלות ההדפסה של ה'לקוטי תורה' הייתה 30,000 דולר למרות שהוא עצמו עבור עבודתו (בעריכת ה'מפתחות' והעריכה כולה) לא נטל מאומה.

אך רבים (בפורים תשכ"ה - שם עמ' 70-71) העלה על נס את זכותם של קבוצת מנדבים שנטלו על עצמם את ההשתתפות בהדפסת הספר, ואמר: ואשרי חלקם וחלק כל בני ביתם... ויתן להם השם יתברך גם ללא הגבלות ומדידות בנוגע ללימוד ה'לקוטי תורה' לעצמם וגם... חלק בלימוד של כל אלו שספר זה הגיע לידם בזכות השתתפותם...

הרבי הסביר שניתנה למנדבים הזכות וה'יקר' להשתתף בהדפסת הספר, כשם שמצינו בקידושין שנתנית מתנה לאדם חשוב נחשבת כקבלת כסף (קידושין ז, א), ואם כן - "אין זה שהם הנותנים, אלא נותנים להם".

הנה נוסח ההקדשה שרשם הרבי בכתב יד קדשו על ה'לקוטי תורה' שקיבל כל אחד מהמנדבים להדפסה:

ב"ה. בברכה להתעוררות "הלבבות לעבודת ה'" בכל שייפין, ובמיוחד - בהפצת המעינות, ומתוך אורה ושמחה בגו"ר מ. שניאורסאהן.

בין המנדבים:
רש"ז גורארי - בכל ביתי נאמן הוא עמ' 257.
הרבנית לאה קריסקי - 'עבד אברהם אנוכי' 420-421.

הרב מרדכי דוב אלטיין.
הרבי עצמו היה בין המנדבים להדפסה, אלא שהעדיף להשאיר זאת בהעלם שמו (ראה ימי תמימים שם עמ' 323).

בספר ימי תמימים עמ' 280 נדפס מכתבו של הרב חזקוני לרב אפרים וולף מג' אדר שני תשכ"ה, אודות הדפסת המהדורה בארץ הקודש:
"זה עתה יצא לאור הספר ליקוטי תורה בהוספות ומראי מקומות במהדורא נפלאה מאוד, וכמוכן שהוצאה זו עלתה בהוצאות מרובות מאור שלא יכלו לשער מקודם.

"למרות ההוצאות הגדולות הנ"ל, בכדי לתת האפשרות לכאו"א לקבל הספר הנ"ל בנקל ועי"ז לתת לכולם האפשרות להתחיל תיכף בלימוד הספר, ולמלא בזה את הוראת כ"ק אדמו"ר

רשיון וגם יישר כח מכ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע לספרי דא"ח אחרים – להו"ל [=להוציא לאור] באופן זה. כשהובא[ו] הטופסים הראשונים מבית הכורך נשלח לכ' [=לכבודו] טופס ותקותי שיקבלו בימים אלו. והרי גם זה מענייני ימי הפורים האלה... ליהודים היתה אורה – זו תורה...

הנה עדות לכך מפי כתבו, מתוך יומנו של הרמ"מ וולף מחורף תשכ"ה מ"יום ראשון, ג' אדר שני: היום נודע לנו שהרבי שלח את הלקוטי תורה החדש על ידי שליח למר שניאור זלמן שז"ר".

שנת העיבור וליקוטי תורה

נחתום רשימה זו בהתבטאות של הרבי בשבת פרשת ויקהל תשכ"ה (תו"מ כרך מב עמ' 307): שנה זו היא שנת העיבור, ולכן צריך להיות בה "שטורעם" מיוחד ומה טוב שיהיה זה בלימוד התורה, ובפרט בפנימיות התורה – על ידי לימוד ה'לקוטי תורה'.

במכתב מיוחד – מתאריך ז' לחודש אדר הסמוך לניסן – למר שז"ר (נשיא וחסידי עמ' 487) חושף הרבי את התלבטויותיו בקשר למהדורה זו, ובד ובכד אף מביע את שמחתו הרבה על הוצאתה לאור של המהדורה:

ארשה לעצמי לשתף גם את כ' [=כבודו] בשמחתי גדולה והיא אשר לאחר השתדלות רבה והוצאות גדולות ומרץ וטרחה וכולי עלה בידינו להוציא לאור (עם הוספות) ספר 'לקוטי תורה' אשר לאדמו"ר הזקן, אשר לאחר ההוצאה השני[ה] בימי אדמו"ר הצמח צדק לא חלו בהוצאות הספר כמעט כל ש[נ]נויים, ועתה הופיע, כנ"ל, בהוספות, הערות וכולי.

עוד נקודה בשמחתי אשר פעלתי בעצמי, לשנות – על ידי הוספות האמורות – מה שהוא בספר מכמו שיצא מידי רבותינו נשיאינו, אף שתקותי חזקה שאין זה ש[נ]נוי כי אם הוספה ולהקל על הלומד וכולי. בכל זה [=זאת] כמה היסוסים וספקות ניקרו במוחי. אבל סוף סוף נסתיעתי במא' [=במאמר] שהובא בתורת הדא"ח אשר ספק בגי' [=בגימטריה] עמלק. ונשענתי על מה שקבלתי

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת וישלח

ט"ז בכסלו

הפטרה: "חזון עובדיה... והיתה לה' המלוכה" (עובדיה פרק א) ¹.

יום שני,

י"ח בכסלו

היום – סיום לימוד ספר התניא בסדר הלימוד ד'חת'ת', כתקנת כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ ². [וכן נהגו לסיים את לימוד לוח 'היום יום'. וראה להלן]. יש לסיים עד צאת הכוכבים של יום י"ט כסלו ³, את המסכת שקיבל עליו כל אחד ואחד בחלוקת הש"ס אשתקד.

בתפילת מנחה אין אומרים תחנון ¹.

(1) ספר המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד.

(2) וראה להלן הערה 47.

(3) שיחת ש"פ שמות תש"ג, 'תורת מנחם – התוועדויות' ח"ז עמ' 291. וראה גם סה"ש תש"ד עמ' 50, ש"יט כסלו הוא "שמחת תורה של פנימיות התורה", ובשמחת תורה "מסיימים ומתחילים את התורה". לשאלה אודות אדם שלא יכול היה לסיים את המסכת בחלוקת הש"ס עד י"ט בכסלו, האם צריך להשלימה אחר-כך, והאם יש איזה עניין לסיים עד כ"ד בטבת [תאריך חלוקת הש"ס בשנים תרס"ג-תשי"ב, כמובא לקמן], ענה הרבי: **וכל ההקדש ישוב, כמובן**" (נדפס ב'כפר חב"ד', גיליון 927 עמ' 21). 'לסיים' עצמו: בליובאוויטש אמרו בסיום מסכת רק 'הדרן עלך' ושמות בני רב פפא, ותו לא, וסיימו **קדיש דרבנן** רגיל (רשימת דברים להרב חיסריק ח"ד עמ' ריט). ובדורנו: הרב בנימין ש' אלטהויז, כשהיה 'חיוב' בשנת אבולו על אביו הרב פנחס ע"ה, שאל את הרבי איזה קדיש לומר בסיום מסכת, והוסיף שראה בהתוועדות של הרבי (כ"ד טבת תשי"ב, הפעם היחידה שנערך 'סיום' ממש בהתוועדות, ולא רק שהרבי אמר 'הדרן') שהרב מאיר אשכנזי ע"ה אמר קדיש "של הנמרא" (= בעלמא דהוא עתיד...). וענה הרבי: "אצלי זה חידוש, מלבד הפעם הזאת לא ראיתי זאת מעולם" (תודה להרב מיכאל שי זליגואן). וכן 'ל' הש"ך יו"ד סי' רמו ס"ק כז, וכ"מ באג"ק ח"ד עמ' שעה, עיי"ש. וע"ע 'בית חינו' גיליון 50 עמ' 4, ויש ליישב. לגבי ההמשך, להעיר מהתוועדויות תשמ"ה ח"ג עמ' 1700, שמשמע שאומרים את הבקשה "כשם שסיימתי...".

האומרים את נוסח הקדיש שבגמ' (שאין בו 'ויצמח פורקניה'), וכן את "הערב נא" דשם, צריכים לתקן בהם כנוסחנו.

תכנון התוועדויות ברוב עם:

* יש להכין "תכנית מפורטת איך לנצל יום זה [י"ט בכסלו] להפצת המעיינות, ובאופן שיהיה רישומו ניכר במשך השבועות והחודשים שלאחרי זה, כיוון שנקרא ראש-השנה לחסידות ודרכי החסידות" ⁴.

* "פשט המנהג, אשר עיקר ההתוועדות די"ט כסלו הוא באור ליום כ' כסלו, כי הגאולה מהמאסר היתה בעת תפילת מנחה, שלוש שעות אחר זה היתה בדירת מנגד בייסורים נפשיים וכו" ⁵. "בכל זה, הרי בכמה וכמה מקומות מתוועדים גם באור לי"ט כסלו, וברכת חסידים עליהם תבוא.

"בכלל, שני אופנים בהתוועדות:

"א) לסדרה במקומות רבים בעיר, בכדי שישתתפו גם אנשים כאלו אשר למקום אחר לא היו באים. (ב) לאסוף כל המתוועדים במקום אחד, אשר אז הנה – ברוב עם הדרת מלך, ההתוועדות תהיה עם הזקנים והגדולים שבחבורה וכו'.

"– ריבוי הכמות, או עילוי האיכות, וידועה השקלא'וטריא מי מהם עדיף..."

"והצעתי בזה, אשר בלילה הראשון, אור לי"ט כסלו, יתוועדו במקומות שונים" (ויודיעו שם אודות ההתוועדות דלמחר). ולמחרת, אור לכ' כסלו, יתאספו במקום אחד להתוועדות... ⁷.

* כדאי ונכון שכל אחד ואחד יערוך התוועדות (ומה טוב – ג' התוועדויות, "בתלת זימני הווי חזקה" – אחת בעצמו ושתים על-ידי שלוחיו,

(4) אג"ק חט"ז עמ' קלב.

(5) הגאולה הייתה לאחר חצות היום (בעת תפלת המנחה), ונמשכה בתוך הלילה דכ' בכסלו (לאחרי ג' השעות וכו' עד שהגיע לדירת החסידים); ומטעם זה נהגו רבותינו נשיאינו לסדר ההתוועדות די"ט בכסלו – באור לכ' בכסלו. ומכיוון שנהגו כן ברבים ובפירסום – הרי זו הוראה לרבים (ספר-השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 155, ושו"נ). וראה התוועדויות תשמ"ט ח"ב עמ' 7.

(6) בכל מקום ומקום האפשרי – ספר-השיחות תנש"א ח"א עמ' 178, תשב"ב ח"א עמ' 166.

(7) אג"ק ח"ה עמ' מה. ספר המנהגים עמ' 93.

או שמשותפת בעצמו בשלושתן כיוון שנערכות בזמנים שונים – בליל י"ט בכסלו, ביום י"ט בכסלו, ובפרט קרוב לסימו ובאופן שיומשך גם בליל כ' בכסלו⁸) – עם עצמו (בכל עשר כוחות נפשו), עם בני ביתו, עם חבריו וידידיו וכיו"ב – כדי להדגיש עוד יותר שכל אחד ואחד הוא גם משפיע, וכמו שכתוב (בשייכות להגאולה) "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם"⁹.

* הצעות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לאחד מראשוני שלוחיו, בקשר לעריכת התועדות י"ט בכסלו בישיבה¹⁰:

לפרסם מראש את תאריך ההתועדות ואת סיבתה בקצרה בעיתונות הנקראת עליידי יהודי המקום; להכין מבין התלמידים כאלו שיחזרו מאמר או על-כל-פנים ענין של דא"ח; וכן לסדר קבוצת מנגנים מהם בסדר מסודר, שבזה תהיה רוממות רוח לתלמידים, ובטח יעורר הדבר ביניהם גם 'קנאת סופרים', וכן יעשה את הרושם המתאים על אנשי העיר והסביבה¹¹.

* אף במוסדות לבנות הציע¹², שינאמו על פרשת החג גם אחדות מהתלמידות, אף שעל-פי הרוב מסייעים להן בעריכת הנאומים, כי חשובה ההשתתפות מצידן, וגם עצם הדבר שהן נואמות – ערך רב לו.

* מסיבות והתועדות י"ט בכסלו שייכות גם לשבתות שלפניו ושללאחריו¹³.

יום שלישי

חג הגאולה – י"ט בכסלו¹⁴

אין אומרים תחנון.

ביום זה לפנות ערב, יצא כ"ק אדמו"ר הזקן נבג"מ זיע"א לחירות מבית האסורים ממאסרו

(8) ש"פ וישלח תנש"א.

(9) סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 166.

(10) בעיר מרקש במרוקו, אג"ק ח"ח עמ' קמו.

(11) בקשר לביקורת על הזמנת אישי ציבור שלעת-עתה אינם שומרי תורה ומצוות וכו' לאירועים כיו"ב – ראה תגובת הרבי שנדפסה ב'התקשרות' סוף גיליון יז.

(12) אג"ק ח"י עמ' קצח.

(13) אג"ק ח"ד עמ' סו.

(14) בי"ט בכסלו, לבש כ"ק אדמו"ר בגדי שבת (יומן תשכ"ה אות קנו, 'כפר חב"ד' גיליון 692 עמ' 32).

הראשון בפטרבורג בשנת תקנ"ט¹⁵.

מאחלים בלשון יחיד: 'גוט יום טוב – לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתב ותחתם'¹⁶. י"ט בכסלו נקרא על-ידי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ "חג החגים"¹⁷. י"ט בכסלו הוא 'מתן תורה' דפנימיות התורה¹⁸. כיוון שי"ט בכסלו הוא 'ראש השנה לחסידות', ניתן עדיין להשלים בו כל מה שחסר עד אז¹⁹.

יום-ההילולא: יום זה הוא יום ההסתלקות-הילולא של אדמו"ר רבי דובער, הרב המגיד ממזריטש נבג"מ זיע"א (בשנת תקל"ג, ומנוחתו-כבוד בעיר אניפולי)²⁰.

התועדות²¹:

(15) פרשת היום ב'ספר התולדות – אדמו"ר הזקן', כרך ג, תשמ"ו. מסמכים מקוריים בקובץ 'כרם חב"ד', גיליון 4, מכון 'אוהלי שם – ליובאוויטש' תשנ"ב, ולאחרונה נאסף חומר רב בספר "המאסר הראשון", להרב יהושע מונדשיין ז"ל, ירושלים תשע"ב.

(16) כמו בר"ה 'ס' המנהגים עמ' 56) – התועדות תשמ"ט ח"ב עמ' 4. הברכה – לוח 'היום-יום' דהיום.

(17) בשה"ש תש"ב עמ' 19 נמסר, שמנהג חסידי אדה"ז היה לומר 'גוט יו"ט' לפני ואחרי מעריב, ובמשך כל המעל"ע די"ט בכסלו כשחסידיים נפגשים.

(18) אג"ק שלו ח"ז עמ' ל. הקדמת 'היום יום'. נתבאר בלקו"ש ח"ה עמ' 436, חכ"ה עמ' 385.

(19) ספר-השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 483, ועיי"ש שגילוי למעלה מגילוי פנימיות התורה לע"ל.

(19) לקוטי שיחות ח"ב עמ' 468.

(20) תולדותיו בס' 'רבי דובער – הרב המגיד ממעזריטש', הוצאת קה"ת, תשל"ה.

(21) בליובאוויטש היו עורכים סעודה (ראה אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ד עמ' עג. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א עמ' סט), וכן בבתי-כנסת חב"ד בכל מקום (אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה עמ' תמג) ובה אכלו 'שווארצע קאשע' – זכר למאכל אדה"ז בהיותו במאסר – ובבישול והכנת ה'קאשע' ראו זכות מיוחדת (ראה סה"ש תרח"ץ ס"ע 250).

בדורנו נערכת התועדות י"ט כסלו 'ברוב עם – הדרת מלך' ללא סעודה, וכהוראה לוועד כפר-חב"ד (אג"ק חט"ז עמ' קז): "במ"ש בהנוגע להסעודה, בכלל ראוי שבעיקר יהיה מיני מזונות, אלא שכיתר ממניין יטלו ידיהם לסעודה כדי שיוכלו לברך ברכת המזון בעשרה, משא"כ האורחים שלא תמיד נשארים... לברהמ"ז... נוסף על הקושי בנט"י כדבעי", ולמעשה אף הרבי לא היה נוטל ידיו: "משנת תש"א ואילך, בכל שנה ביום י"ט כסלו הכינו גבאי ביח"נ סעודה לכבוד יו"ט ואח"כ עלו (מי שזכה להיכנס) להתועדות כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נע – למזונות ומשקה – אבל כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לא נטל ידיו לסעודה אחרי הנ"ל, להוציא פעם אחת בי"ט כסלו תשי"ב" (הרה"ח רי"ל שיל' גרונר). מאידך, בכמה מקומות של ציבור אחב"י הספרדים שהורגלו בסעודות-מצווה גדולות מסודרות

הלימוד והמעשה גם יחד, ומתוך התלהבות חיות ואור³⁴.

חלוקת הש"ס:

עצם עניין חלוקת הש"ס הוא מנהג קדום בישראל, ובלשון כ"ק אדמו"ר מהר"י צ"נ³⁵: "המנהג הקדום בתפוצות ישראל לגמור כל הש"ס בכל שנה ושנה בכל עיר ועיר, ובמקום שאפשר – בכל בית-כנסת ובית-מדרש על-ידי חלוקת המסכתות". וידועה השתדלות כ"ק אדמו"ר הזקן בזה, וזה לשונו³⁶: לגמור כל הש"ס³⁷ בכל שנה ושנה ובכל עיר ועיר לחלק המסכתות על-פי הגורל או ברצון, ועיר שיש בה מנינים הרבה – יגמרו בכל מניין ומניין, ואם איזה מניין קטן מהכיל – יצרפו אליהם אנשים מאיזה מניין גדול, בכל ישונה, חוק ולא יעבור".

כל אחד ישתתף בזה על-ידי לקיחת מסכת אחת. ומה טוב, באם הדבר ביכולתו, לקחת שתי מסכתות או יותר³⁸. כדאי וראוי שההתחייבות על לימוד המסכת תבוא בכתב, וליתן הכתב בידי אחר, שהרי רואים שזה פועל תוספת כוח וזירוז גם אם יהיו קשיים בדבר, ביודעו שיכולים לשאול ולברר אצלו האם אמנם קיים את הבטחתו³⁹. אדמו"ר המהר"ש כותב: "ולכל הפחות צריך כל אחד ללמוד מסכת גמרא בשנה"⁴⁰.

על-פי זה נהגו מאז לסדר חלוקת הש"ס ביום חג הגאולה י"ט כסלו. משנת תרס"ג ואילך, מפני אפס הפנאי בי"ט כסלו, הנהיגו בליובאוויטש חלוקת הש"ס בכ"ד טבת – יום ההילולא של רבינו הזקן, ומשנת תשי"ג שוב נקבע המנהג דחלוקת הש"ס [על-ידי הרבי] – לי"ט כסלו⁴¹.

בחינת ה'יחידה' שבתורה שקשורה עם ה'יחידה' שבנפש, חודר בכל מציאותו וכוחות נפשו (שיחת ש"פ וישלח תש"נ).
 (34) אג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו חכ"ב עמ' שע.
 (35) אג"ק שלו ח"י עמ' סא-סב.
 (36) אגה"ק ד"ה 'הוכח תוכיח', שבסו"ס התניא.
 (37) נוהגין לחלק 'כל הש"ס כולו' גם המסכתות שאין בהן גמרא (כמו זרעים וטהרות), וגם תמיד ומידות (אף שאינן אלא סיפור דברים) – סה"ש תשנ"ב ח"ב עמ' 487 הערה 114.
 (38) שם עמ' 491.
 (39) שם עמ' 490.
 (40) היום-יום י"ח אדר"ב; ובעניינינו, סה"ש תשנ"ב ח"ב עמ' 499.
 (41) סה"ש שם עמ' 492. ובמקור: 'תורת מנחם – התוועדות' תשי"ג ח"א (ז) עמ' 216.

"הזקנים, הצעירים גם הנערים, עבדו את ה' וקבלו עליכם עול מלכותו יתברך. דעו כי ביום הזה כל אבותינו – מהבעש"ט – יהיו בעזרכם. קבלו עליכם ללמוד דא"ח באמת, וחיו. היוהרו מאוד ביום הזה כי קדוש הוא. לחיים ולברכה!"²². נוהגים לנגן (=לזמר) בחג הגאולה את הניגון הידוע על הפסוקים "פדה בשלום נפשי"²³. בתקופות שונות²⁴ הורה הרבי לנגן ניגון זה בהתוועדות, ופעם אחת הורה לנגנו כבר בשבת מברכים חודש כסלו²⁵. אף לסיום ההתוועדויות בתקופת י"ט כסלו, לפעמים היה הרבי, בצאתו מההתוועדות (וגם בשבת קודש הסמוכה וכדומה), מתחיל לשיר "פדה בשלום" או את סיום הניגון "ואני אבטח בך"²⁶.

החלטות טובות: "בקביעות עיתים לתורה הנגלית ודא"ח ברבים, וחיווק דרכי החסידות באהבת רעים"²⁷, וכן "בעבודת התפילה ואהבת ישראל"²⁸, ו"בקיום המצוות באור והתלהבות, וכל זה – באופן דמוסיף והולך"²⁹ בג' הקווים דתורה עבודה וגמ'³⁰, בלימוד הרמב"ם, ג' פרקים ליום³¹, לסייע גם בממונו למוסדות רבותינו נשיאינו³², ולצאת ב"קריאה לכל אחב"י שליט"א אשר ליבם ער ל'קול ילד בוכה' – לפעולות נמרצות בהפצת התורה בכלל והפצת מעיינות החסידות³³ בפרט,

ואין חשש כהנ"ל, יש שהחזירו עטרה ליושנה.
 (22) היום-יום ח"ב, ממכתב כ"ק אדמו"ר מהר"י צ"נ, י"ט כסלו תרפ"א. וראה אג"ק הרי"צ ח"א עמ' קכב.
 (23) עד סוף המזמור – ספר-הניגונים, ח"א ניגון נ"ה.
 (24) כגון: שיחת י"ט בכסלו תשכ"ב סכ"ג, תשכ"ד ס"א, ש"פ מקץ תשכ"ד ס"א.
 (25) ראה שיחת ש"פ תולדות תשי"ד ס"א, ועוד.
 (26) ס' 'חג החגים' (להרה"ר ר' מיכאל אהרן ש' זליגואן, ברוקלין תשנ"ט) עמ' 66.
 (27) 'היום-יום' הדיום.
 (28) אג"ק אדמו"ר מהר"י צ"נ ח"י עמ' שכב, ח"ט עמ' שנד.
 (29) אג"ק חכ"ב עמ' עו.
 (30) סה"ש תשנ"ח ח"א עמ' 182, תנש"א ח"א עמ' 191, ועוד. ומובן ופשוט שבהתוועדות גופא צריך שיהיו ג' הקווין: תורה – לחזור מתורת רבותינו נשיאינו. עבודה, תפילה – באמירת 'לחיים' כאשר מברכים איש את רעהו. גמ"ח – לתת לצדקה, ולעודד איש את רעהו (סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 166. התוועדות תשמ"ט ח"ב עמ' 8).
 (31) סה"ש תנש"א עמ' 191.
 (32) אג"ק אדמו"ר מהר"י צ"נ ח"א עמ' תקנ. ח"ב עמ' תעד.
 (33) חוצה – החל מה'חוצה' שבנפש, היינו שלימוד החסידות,

ביום י"ט בכסלו מתחילים ללמוד שוב שיעורי לימוד התניא (לשנה מעוברת), מתחילת הספר, כפי שנחלקו לימי השנה על-ידי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע.

תחילת הלימוד היום צריך להיות בעניינים שהזמן-גרמא, ולכל לראש ב'לשון הרב' שבתחילת לוח 'היום יום' (במעלת יום י"ט בכסלו. ואפשר למצוא בו שייכות לכל יום, גם כשאין הקביעות מתאימה, ובפרט כאשר יהיו 'מונחים בזה')⁴⁸.

שחרית: בעבר, כשעדיין לא התפשט המנהג לטבול במקווה בכל יום, היה י"ט כסלו מהימים שבהם הקפידו לטבול: "חסידים נוהגים לטבול לפני תפילת שחרית די"ט כסלו, כמנהג המקובל מחסידים הראשונים בשם מורנו הבעש"ט, שבערב שבת ובערב יום-טוב, כמו גם בשבת ויום-טוב שחרית טובלים במקווה"⁴⁹.

יום רביעי,

חג הגאולה – כ' בכסלו

יום (ועיקר) ההתוועדות – ראה דברי הרבי לעיל בראש לוח זה.

אין אומרים תחנון.

בימים אלה מתחילה ההכנה לעבודה דימי חנוכה, החל מלימוד הלכות חנוכה, הן בנוגע לעצמו והן בנוגע להזולת⁵⁰.

כשהיה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב בזמן חלוקת הש"ס בחו"ל, היה מודיע במברק איזו מסכת הוא לוקח⁴². בחלוקת הש"ס יש כמה עניינים⁴³:

(א) תלמוד תורה של המסכתא אשר לקח לחלקו. (ב) לימוד המסכתא בתור חלק מלימוד כל הש"ס. (ג) כאילו לומד (בשותפות) את כל הש"ס כולו. (ד) נחשב כלימוד בעשרה ויותר. (ה) מקנה ומזכה לכל אחד ואחד מהמשתתפים חלק בלימודו.

"בטח ידביקו בכותלי בית-הכנסת רשימת המשתתפים בחלוקת הש"ס, ויהיה לחיזוק ולזיכרון טוב בהיכל ה', והוא מנהג ליובאוויטש"⁴⁴.

ואותם הנמצאים במקום אשר, מאיזו סיבה שתהיה, הוא "קטן מהכיל" לחלק כל הש"ס – מצטרפים לחלוקת הש"ס הנעשית בבית מדרשו של הרבי ע"י "מחנה ישראל"⁴⁵.

שיעורי תורה: "לשאלתו מה ילמוד בהמעת' לעת דיום הבהיר... י"ט כסלו... מוכן שהלימוד צריך להיות בתורתו של בעל השמחה והגאולה, זאת אומרת, תורת חסידות חב"ד, אם בספריו (כמו ספר התניא, תורה אור ולקוטי תורה) או (ביחד עם הביאורים שנתוספו) במאמרים ושיחות של רבותינו נשיאינו"⁴⁶.

בסיום התוועדות י"ט כסלו תשי"ב, קודם ברכת המזון, ציווה הרבי להכריז "שמי שלא סיים עדיין את התניא ... יסיימו". ולבסוף הוסיף, שלאור דווקא כעת, אך שלא יפסיקו בין 'חתן תורה' לחתן בראשית"⁴⁷.

⁴⁸ ח"י כסלו, שייך להתחיל, אף שטרם הגיע זמנו – כמו בשמח"ת שמתחילים לקרוא 'בראשית'.

⁴⁹ שיחת ליל י"ט בכסלו תשמ"ט ס"ב ('תורת-מנחם – התוועדויות' ח"ב עמ' 4), ועיי"ש במעלת לוח זה בכלל. ואכן רבים מאנ"ש נוהגים ללמדו כסדרו מידי יום ביומו (וידוע שהרבי הקפיד שיידעו אותו), בציבור או ביחידות, ולסיימו ולהתחילו מחדש היום.

⁵⁰ 49) סה"ש תש"ב עמ' 19. הובא בספר-המנהגים. (תוועדויות תשנ"ב ח"א עמ' 393 (מוגה) הערה 58.

⁴² ס' ליובאוויטש וחייליה עמ' 45.

⁴³ 43) מכתב בסה"ש שם עמ' 497.

⁴⁴ 44) מכתב בסה"ש תשנ"ב עמ' 496. 'בית חיינו', גיליון 117 עמ' 29.

⁴⁵ 45) ספר-המנהגים שם.

⁴⁶ 46) אג"ק ח"כ עמ' סא.

⁴⁷ 47) תורת מנחם כרך ז, עמ' 200. וכנראה הפירוש, שמיידי אחר שייסימו, גם יתחילו מחדש [ולכאורה גם בזמן המקורי של הסיים,

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש